

Oriental Journal of Education

INNOVATIVE APPROACHES TO ORGANIZING EDUCATIONAL ACTIVITIES IN GENERAL EDUCATION SCHOOLS

Gulnoza Rashidova

PhD, Associate Professor

Jizzakh Branch of the National University of Uzbekistan

Jizzakh, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: education-upbringing, creative, spiritual, independent, subject, role model, civilization, approach, principle, value, skill, position, idea, interactive.

Received: 27.10.25

Accepted: 28.10.25

Published: 29.10.25

Abstract: This paper highlights the significance and content of innovative approaches in organizing educational (upbringing) activities in general education schools. The impact of organizing the educational process based on modern pedagogical technologies, interactive methods, digital tools, and creative approaches on its effectiveness is analyzed. Moreover, the role of innovative approaches in fostering independent thinking, social activity, communicative culture, and respect for national and universal values among students is discussed. The research results substantiate that organizing educational activities in general education schools based on modern innovative forms is an important factor in nurturing well-rounded and mature individuals.

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA TARBIYAVIY FAOLIYATNI TASHKIL ETISHNING INNOVATSION YONDASHUVLAR

Gulnoza Rashidova

O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali dotsenti Phd

Jizzax, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: ta'lim-tarbiya, ijodiy, ma'naviy, mustaqil, subyekt, role model, sivilizatsiya, yondashuv, tamoyil, qadriyat, konikma, pozitsiya, g'oya, interfaol.

Annotatsiya: Mazkur ishda umumta'lim maktablarida tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishda innovatsion yondashuvlarning mazmuni ahamiyati yoritilgan. Tarbiyaviy jarayonni zamonaviy pedagogic texnologiyalar, interaktiv metodlar, raqamli vositalar hamda ijodiy yondashuvlar asosida tashkil etishning samaradorlikka ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, o'quvchilarda mustaqil fikrlash,

ijtimoiy faollik, kommunikativ madaniyat, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmatni shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning o'zni ko'rsatib o'tiladi. Tadqiqot natijalari umumta'lim maktablarida tarbiyaviy faoliyatni zamonaviy innovatsion shakllar asosida tashkil etish o'quvchilarning har tomonlama barkamol shaxs sifatida voyaga yetishida muhim omil ekanligini asoslab beradi.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ

Гульноза Рашидова

PhD, доцент

Джизакского филиала Национального университета Узбекистана

Джизак, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: образование-воспитание, творческий, духовный, самостоятельный, субъект, ролевая модель, цивилизация, подход, принцип, ценность, навык, позиция, идея, интерактивный.

Аннотация: В данной работе раскрыта сущность и значение инновационных подходов в организации воспитательной деятельности в общеобразовательных школах. Проанализировано влияние организации воспитательного процесса на основе современных педагогических технологий, интерактивных методов, цифровых средств и творческих подходов на его эффективность. Также показана роль инновационных подходов в формировании у учащихся самостоятельного мышления, социальной активности, коммуникативной культуры, уважения к национальным и общечеловеческим ценностям. Результаты исследования подтверждают, что организация воспитательной деятельности в общеобразовательных школах на основе современных инновационных форм является важным фактором формирования всесторонне развитой и гармоничной личности.

Ta'lim va tarbiya jarayoni har tomonlama yetuk, ijodiy, irodali, mehnatsevar, ma'naviy boy, komil shaxsni shakllantirish natijasida mustaqil fikrlash va o'z-o'zini takomillashtirishga qodir bo'lgan vijdonli shaxsni tarbiyalashga qaratilgan. Chunki yosh avlodda tarbiyani shakllantirmasdan turib, biz "subyekt-subyekt" munosabati bo'yicha qaror qabul qilmaslik imkoniyatini aniqlay olmaymiz.

“Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida “Tarbiya” fanini bosqichma-bosqich amaliyotga joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida” hukumat qarori bilan yangi “Tarbiya” fani joriy etildi. Yangi

darslikning avvalgilardan farqi nimada? “Tarbiya” darsligi “Odobnoma”, “Vatan tuyg‘usi”, “Milliy istiqlol g‘oyasi va ma’naviyat asoslari” hamda “Dunyo dinlari tarixi” fanlarini birlashtirdi. 1-9-sinflarda - 2020/2021 o‘quv yilidan, 10-11-sinflarda esa 2021/2022 o‘quv yilidan boshlab amaliy otga joriy etiladi. Darsliklarini tayyorlashda Yaponiyaning “Axloq ta’limi”, Singapurning “Fe’l-atvor va fuqarolik ta’limi”, Buyuk Britaniyaning “Tafakkur”, “Xulq ta’limi” fanlari va darsliklari yaqindan o‘rganildi. Ilk marotaba darsliklarda 21-asr ko‘nikmalari deb nom olgan “yumshoq ko‘nikmalar” joriy qilindi. Darslik orqali o‘quvchida bilim berishdan tashqari ko‘nikma shakllantiriladi. Yangi fan darsliklaridagi amaliyotga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlar va mavzular o‘quvchida muvaffaqiyat motivlarini uyg‘otadi.

Yangi fan darsliklaridagi amaliy mashg‘ulotlar va mavzular o‘quvchilarda muvaffaqiyatga motivatsiyani shakllantirishga yordam beradi. Faol fuqarolik pozitsiyasi ishlab chiqilgan. Mavzuning mohiyati 50% nazariy va 50% amaliy. Tarbiya darsliklarida «role-model», ya’ni “namuna keltirish” zamonaviy pedagogik metodidan unumli foydalanilgan. Unda milliy va xalqaro miqyosda muvaffaqiyat qozongan shaxslarning yutuqlari tahlil qilinadi. Kelajakda insonning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun to‘g‘ri maqsadni belgilash juda muhimdir. Deyl Karnegi va Brayan Treysi kabi mashhur pedagoglarning fikriga ko‘ra, hayotda maqsadlar qo‘yish va ularga erishish aslida mahoratdir. Tarbiya fanining muhim jihati shundan iboratki, u maqsadni belgilash va unga erishish ko‘nikmalarini bosqichma-bosqich shakllantiradi.

Tarbiya - pedagogika fanining mazmuni, usullari va o‘quv jarayonini tashkil etishni o‘rganadigan qismi bo‘lishi bilan birga o‘quvchini shaxs sifatida jamoada rivojlanishi, insoniy fazilatlar, umuminsoniy qarashlarni shakllantirish vazifasini ham bajaradi. Tarbiya nazariyasi Markaziy Osiyo mutafakkirlarining tajribalari va milliy tasavvurlariga asoslanadi va falsafa, etika, estetika, fiziologiya, psixologiya kabi fanlardan kelib chiqadi.

Tarbiya jarayoni - bu shaxs tomonidan aniq maqsad asosida amalga oshiriladigan faoliyat, uni ijtimoiy hayotga tayyorlaydi. Tarbiya - bu shaxsni maqsadli rivojlantirish uchun uni tizimli va muntazam ravishda ta’sir qilish uchun mo‘ljallangan pedagogik jarayon. Tarbiya - bu shaxsning jismoniy, aqliy, axloqiy va ma’naviy fazilatlarini rivojlantirishga qaratilgan amaliy pedagogik jarayon; insonga jamiyat hayoti uchun zarur bo‘lgan hissiy tajribalar bilan ta’minlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmui. Binobarin, tarbiya ijtimoiy hodisa, eng qadimiy qadriyat bo‘lib, ta’lim oluvchining shaxs sifatida shakllanishini belgilab beradi. Tarbiya jarayoni o‘zaro bog‘liq ikkita faoliyatni o‘z ichiga oladi - o‘qituvchi va o‘quvchi faoliyati. Tarbiya ta’lim oluvchining o‘quv jarayonidagi muvaffaqiyati.

Tarbiya usullari tarbiya maqsadiga erishish yo‘li. o‘quvchilarning ongi, istaklari, his-tuyg‘ulari va harakatlari, xulq-atvoriga ta’sir qilish usullaridir. Hech bir o‘qituvchi mutlaqo yangi o‘qitish usullarini yarata olmaydi. Usullarni takomillashtirish masalasi doimo mavjud bo‘lib, uni har bir

o'qituvchi o'z imkoniyatlaridan kelib chiqib, tarbiya jarayonining o'ziga xos shartlariga muvofiq shaxsiy fikrlarini bildiradi. Usulning ijobiy yoki salbiy tomonlari yo'q, bu usulning o'quv jarayonida yuqori samarali yoki samarasizligini baholash mumkin. Usulning samaradorligini baholash uni qo'llash shartlariga bog'liq. To'g'ri o'qitish usullarini tanlash bir qator omillarga bog'liq. Tarbiyaning maqsadi va mazmuni to'g'ri usullarni tanlash imkoniyatini beradi. Maqsad aniq belgilanishi va unga erishish usullari mos bo'lishi kerak. Tarbiya mazmuni shaxsni shakllantiruvchi ijtimoiy talablar xususiyatiga asoslanadi. Tarbiya jarayonida bir xil vazifani turli xil yondashuvlar bilan bajarish mumkin. Shuning uchun tarbiya berish usullarini umumiy mazmun bilan emas, balki aniq maqsad bilan bog'lash hal qiluvchi ahamiyatga ega. shaxs tarbiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirish va boshqarish uchun muvaffaqiyatli va zamonaviy usul va vositalarni ishlab chiqish pedagog olimlar va mutaxassislar oldida turgan muhim vazifalardan biridir.

Pedagogikada o'qitish metodikasi masalasi tarbiya jarayonining murakkab va muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Tarbiya usullari odatda jamiyat tomonidan qo'yilgan tarbiya maqsadlariga mos keladi va umuman olganda, tarbiya usullari jamiyat tomonidan qo'yilgan va tarbiya jarayoni tomonidan amalga oshiriladigan aniq vazifalarga erishishning o'ziga xos usullaridir.

Tarbiya usullari - bu o'qituvchi va o'quvchilarning tarbiya maqsadlari va vazifalariga erishish uchun yaratilgan interfaol usullardir. Tarbiya usuli tarbiya olayotgan shaxsga mos tarzda tanlanishi kerak.

Tarbiya usullari shundayki, ular orqali insonda uning fe'l-atvori va xulq-atvoriga ta'sir etish orqali zarur insoniy fazilatlar, foydali tajribalar, ko'plab axloqiy fazilatlar shakllanadi. Tarbiya jarayonida barcha imkoniyatlardan, masalan, mavzular, hodisalar, faoliyat shakllari, texnik imkoniyatlar, tavsiflar, pedagogik faoliyat va boshqalardan foydalanish mumkin. Tarbiyaviy ta'sir tizimidagi turli tarbiya usullari, agar ular o'zaro bog'liq bo'lsa, aniq natijalarga olib kelishi mumkin. Tarbiya usullari o'z ta'siri va natijalariga ko'ra dialektik birlikka ega. Tarbiya usullari o'zining ta'siri va natijasiga ko'ra dialektik xususiyatga ega bo'lib, uning dinamikligi, o'zgaruvchanligi va foydalanish holatiga qarab turli natijalar berishi mumkin.

IX-XV asrlarda O'rta Osiyo Uyg'onish davri ma'naviy madaniyatning cho'qqisi bo'lib, bu uzoq davr edi. Bu davrda bilimning ikki yo'nalishi (birinchisi, inson aqli bilan o'zlashtirilgan tabiiy fanlar, ikkinchisi, bu fanlarni insonlar boshqa odamlardan o'rganadi) shariat qonunlariga asoslanadi. Bu ilmlarning asosini Qur'on va Sunnatda bayon qilingan ko'rsatmalar tashkil etadi. Bu davrda Sharq madaniyatining umumiy insoniy qadriyatini oshirish markazi "Ma'mun akademiyasi" (9-asr, Bao'dod, "Baytul hikma") bo'lgan. Akademiya olimlari faoliyati asosida Yaqin va O'rta Sharq xalqlarining moddiy va ma'naviy madaniyati boyitildi. Natijada O'rta Osiyo madaniyatida turli xil madaniy almashuvlar paydo bo'ldi. Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy (780-850), Ahmad al-Farg'oni (247-861), Ahmad ibn Abdulloh al-Marvaziy (9-asr), Abu Nasr Forobiy (870-950) kabi

vatandoshlarimiz hissalari. , Ana shunday rang-barang ilmiy-madaniy qadriyatlarning yuzaga kelishida Abu Ali Ibn Sino (980-1037), Abu Rayhon Beruniy (975-1050) va boshqalarning xizmatlari katta bo'lgan. Binobarin, davr har tomonlama taraqqiyoti, boy madaniy merosi, milliy qadriyatlari, mashhur allomalarning jahon sivilizatsiyasiga qo'shgan hissasi bilan qadrlidir. Sharq mutafakkirlarining ma'naviy madaniyat sohasida erishgan yutuqlari nihoyatda ahamiyatlidir, chunki ular qadriyatlarning barcha jabhalarini qamrab olgan. Ular: ✓ intellektual madaniyatni shakllantirish bilan bog'liq qadriyatlar; ✓ ma'naviy-ruhiy qadriyatlar; ✓ ijtimoiy-siyosiy qadriyatlar; ✓ badiiy-estetik qadriyatlar; ✓ diniy qadriyatlar uslubida ifodalangan. Inson axloqi aql, xarakter va xulq-atvor bilan, bilim esa o'rganish va tushunish bilan bog'liq.

Ziyolilar tafakkuri, insonparvarlik g'oyalarini ro'yobga chiqarish, ma'naviy barkamollikka erishish chuqur bilim olish, bilimdon bo'lish bilan chambarchas bog'liqdir. Binobarin, ular umumiy insoniy qadriyatlar tizimida yuksak qadrlanadi, jamiyatning barcha a'zolarini bilimga chorlaydi, bilimning inson ma'naviy hayotidagi o'rnini yuksak qadrlaydi. Xorijiy pedagogik yondashuvlarning falsafiy qarashlarini tushunish va ta'lim tamoyillarini o'rganish inson idrokini egallashda juda muhim rol o'ynaydi. Xorijiy falsafalarda insonning tuzilishi, ma'naviyati, moddiy va ma'naviy dunyosini o'rganish muhimligini ta'kidlaydi. Xorijiy ta'lim o'zining falsafiy qarashlari bilan insonning tashkiloti, ma'naviyati, moddiy va ma'naviy dunyosini o'rganishga ahamiyat beradi. Xorijiy ta'limda global miqyosdagi hodisalarni bilish, inson tafakkurini bilim bilan boyitish, uning bilimli va dono bo'lishiga xizmat qiluvchi ma'naviy jarayonlarga alohida e'tibor qaratish muhim ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlanadi. Xorijiy ta'lim "Baxt va farovonlikka erishish", "Ilmlar tasnifi", "Falsafani o'rganishdan oldin nimani bilish kerak", "Fan va san'atning fazilati" kabi turli rezolyutsiyalarda inson ma'naviy kamoloti muhimligini ta'kidlaydi. Abu Rayhon Beruniy umumiy insoniy qadriyatlarni o'rganish sifatini ta'kidlaydi. Bilimdon inson jamiyat taqdiri, insoniyat taqdiri uchun kurashuvchi, har qanday yomonlikdan yiroqdir. "Ilmning foydasi oltin va kumushni ochiq ko'z bilan yig'ish emas, balki u orqali insoniyat uchun zarur narsalarga ega bo'lishdir". Umuman olganda, Abu Rayhon Beruniy ilmning nur chirog'i sifatidagi ahamiyatini targ'ib qiluvchi buyuk targ'ibotchi sifatida ta'kidlangan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1.I.A.Karimov, Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch.-Toshkent: Ma'naviyat, 2008y
- 2.Sh.M.Mirziyoyev, Yangi O'zbekiston strategiyasi.-Toshkent: O'zbekiston, 2021y
- 3.O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.-Toshkent, 2020yil.
- 4.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlar ma'naviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash hamda ularga ta'lim-tarbiya berish tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida"gi PQ-3907-sonli qarori.-Toshkent,2018.

5.B.Ziyamuxamedov, A.Abduqodirov, Pedagogik texnologiyalar va pedagogic mahorat.- Toshkent:Iqtisod-moliya, 2010y

6.T.G`afforova, F.Qodirova, Innovatsion pedagogic texnologiyalar.-Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.

7.J.G`.Yo`ldoshev, O.Hasanboyeva, Pedagogika.-Toshkent O`qituvchi, 2019y.